

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van zes mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog in domein Palingbeek in Ieper (Zillebeke)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Ieper, gegeven op 24 april 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 22 mei 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de zes mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog in domein Palingbeek aantoonst;

Overwegende dat de zes mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog in domein Palingbeek historische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De mijnkraters van de Palingbeek getuigen van de ondergrondse mijnoorlog zoals die in de periode 1914-1918 op het front in de Westhoek werd gevoerd. Historisch gezien paste de techniek van ondermijningen in de traditie van de belegering van vestingen, zoals die in lang vervlogen tijden vaak was toegepast.

De zes mijnkraters in domein Palingbeek maken deel uit van een historische linie, meer bepaald de frontlinie van 1914-17. Het is de enige locatie aan het front in de Wijtschateboog waar uitsluitend ondiepe mijnen ontploften. Kenmerkend voor deze site is dat de Duitse troepen ze gebruikten als afleidingsmanoeuvre voor acties bij Verdun op het front in Frankrijk in 1916. In vergelijking met andere mijnkratersites kende de Palingbeek een relatief korte ondergrondse oorlog van oktober 1915 tot december 1916. Hoewel de omvang van kraters A en B anders doen vermoeden, zijn ze representatief voor de fase in de ondergrondse oorlog waarbij met ondiep geplaatste mijnen werd gewerkt. Bijzonder aan krater A van juli 1916 is zijn omvang. Hij toont aan dat de Duitse troepen eveneens in staat waren tot offensief ondermijnen en met meerdere springladingen van in totaal 15 ton een krachtige explosie konden bereiken. De *Bluff* was de enige site aan het front waar de Britten het voordeel van de hoger gelegen posities bezaten en waar de meeste mijnkraters afkomstig zijn van Duitse ondermijningsactiviteiten. Ook dat maakt de site bijzonder in zijn soort.

Goed bewaarde landschappelijke relictten van de Eerste Wereldoorlog die nog zichtbaar zijn op het terrein, zijn zeldzaam. De mijnkraters zijn één van de weinige relictten van het vroegere oorlogslandschap die nog in situ op het terrein herkenbaar zijn. Bijzonder aan de Palingbeek is dat het gaat om een ensemble van zes mijnkraters van verschillende omvang en

verschijningsvorm en een bunker in één van de kraterwanden. De mijnkraters van de Palingbeek maken deel uit van een oorlogslandschap dat zich langs de oevers van het kanaal Ieper-Komen uitstrekt. Het geaccidenteerd terrein op de hellingen van de kanaaloevers vertoont er nog altijd de sporen van talloze bominslagen en bunkerrestanten. Dat maakt de contextwaarde van deze site groot. Hun ligging in het provinciedomein en ontsluiting langs een uitgestippeld parcours draagt bij tot de publieke belevingswaarde van deze relictten;

Overwegende dat de zes mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog in domein Palingbeek culturele waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De mijnkraters van de Palingbeek herinneren aan het dodelijke ondergrondse kat-en muisspel tussen de troepen aan het front. Soldaten kwamen om tijdens ondergrondse gevechten of werken in de tunnels, of tijdens bovengrondse infanterieaanvallen die op de explosies volgden. Niet altijd slaagde men erin om de lichamen te evacueren. Voor de volgende generaties en in het bijzonder voor de nabestaanden is de mijnkratersite een herdenkingsplaats voor wie hier naamloos en zonder graf in de aarde rust. De beslotenheid en de rust van de mijnkratersite in een beboste omgeving draagt bij tot een ingetogen sfeer die bij het karakter van een herdenkingsplaats aansluit en ze intenser doet beleven;

Overwegende dat de zes mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog in domein Palingbeek archeologische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Mijnkraters vormden na hun ontstaan ideale locaties voor constructies, zoals schuilplaatsen of nieuwe aanzetten tot ondergrondse galerijen. Op hun beurt werden kraters als versterking in de frontlinies ingebouwd. Zij vormen dus ook potentiële vindplaatsen van archeologische resten van de Eerste Wereldoorlog. De bunker in de wand van krater B is een zeldzame bovengrondse getuige van deze praktijk,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Zes mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog uit 1916 op de noordelijke oever van het kanaal Ieper-Komen in provinciedomein Palingbeek, Palingbeekstraat zonder nummer, Ieper (Zillebeke), bekend ten kadaster: Ieper, 16de afdeling, sectie D, perceelnummers 24K (deel), 36G (deel), 32C (deel) en 207E (deel).

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° culturele waarde;
- 3° archeologische waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

- 1° twee grote, boonvormige kraters (A en B) ontstaan uit meerdere gelijktijdige of opeenvolgende ontploffingen van Duitse mijnen op resp. 25 juli en 14 februari 1916, gedeeltelijk gevuld met water. Reliëfverschillen zijn het meest uitgesproken in het geval van krater A, omdat de mijnen van in totaal 15 ton explosieven die deze krater deden ontstaan, op de kop van het gronddepot mikten. Zij sloegen een gat in het gronddepot dat de Britten de *Bluff* noemden. De hoger gelegen rand van dit gronddepot is goed zichtbaar op het terrein. De maximale diepte bedraagt 7 m;

- 2° twee kraters (C en D) ontstaan uit opeenvolgende ontploffingen van verschillende mijnen uit 1916. de kratervolumes van C en D lopen in elkaar over en vertonen ook daardoor een onregelmatige, eerder langwerpige vorm. Ook deze kraters zijn waterdragend;
- 3° twee kleine kraters (E en F): enkel de kleinste en de F-krater zijn als individuele mijnkrater bewaard gebleven, ook al vertonen ze een geringe diepte. Ze zijn op het terrein herkenbaar als ondiepe, droge depressies;
- 4° een half ingegraven bunker in de noordelijke flank van de B-krater;
- 5° kenmerkend voor deze mijnkratersite is dat hij als 'stille plek' in het landschap is blijven liggen, als verstilde getuige van het oorlogslandschap uit de periode van 1914-18.

Art. 3. §1. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° behoud van de krater:
De bescherming heeft tot doel de aanwezige erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen te vrijwaren. Essentieel is het behoud van de mijnkraters op de flank van de kanaalsleuf. Behoud, goed beheer en herstel indien nodig van de opgesomde erfgoedkenmerken en -elementen staan daarbij centraal. Daar tegenover staat dat het gangbare gebruik van de mijnkraters, als deel uitmakend van een bos, tevens habitatrictlijngebied, mogelijk moet blijven;
- 2° behoud van de reliëfvorm:
Bij eventuele beheerwerken wordt rekening gehouden worden met de kwetsbare microtopografie van de site, zodat schade aan het reliëf van de krater wordt vermeden. Het tijdig kappen en de keuze om stomp en wortels niet te rooien, voorkomen degradatie van de kraterwand en -lip. Beschadiging als gevolg van de inzet van zware materialen, die door hun gewicht of omvang diepe sporen op het terrein achterlaten, wordt best vermeden. Graafwerken gebeuren liever niet, tenzij ze noodzakelijk zijn en na afloop de oorspronkelijke reliëfvorm herstellen;
- 3° integratie in het bosbeheerplan:
Bij een actualisering van het bosbeheerplan wordt het aanwezige erfgoed geïntegreerd in het plan, zodat toekomstige bosbeheerwerken er kunnen op worden afgestemd;
- 4° geen verharding van de kraterwand:
Wordt in de toekomst het herstel van de kraterrand overwogen, dan geeft men de voorkeur aan een 'zacht materiaal', zoals het aanvoeren van aarde ter versteviging van de wand, dus geen verharding of 'beschoeiing', zonder dat dit alles het volume van de kratermond aantast;
- 5° conserverende maatregelen:
Zijn uitdrukkelijk toegelaten:
erosiebestrijdende maatregelen die de instandhouding van het kratervolume, de vorm en de topografie in het algemeen instandhouden;
het ruimen van slib dat de verlanding van de waterplas in de kratermond tegengaat;
conserverende of herstellende maatregelen (aanvullen volume aarde) die de instandhouding van krater en -lip bevorderen;
- 6° ontsluiting en inrichting:
Een beheer dat gericht is op het zichtbaar, begrijpelijk, toegankelijk maken of houden draagt bij tot de belevingswaarde op de site, wat alleen maar kan worden aangemoedigd. Ingevolge zijn waarde als herdenkingslocatie wordt bij voorkeur gekozen voor een sobere, serene, minimale inrichting, met zo weinig mogelijk toevoegingen. (Massale) Niet geleide betreding van de mijnkraters door het publiek is niet aangewezen, omdat het niet past in het kader van het behoud van deze mijnkraters en hun kwetsbare topografie. Op en tussen mijnkratersites is uniformiteit in vorm- en beeldentaal een streefdoel;
- 7° bunker:
Voor de bunker wordt behoud in situ nagestreefd.

§2. In uitvoering van deze beheersdoelstellingen geldt een verbod op het geheel of gedeeltelijk dempen van de krater.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
- 3° het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
- 4° het plaatsen of wijzigen van oeverbeschoeiing.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

12 JUNI 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS